

**МАВЗУ: МЕҲНАТ МУҲОФАЗАСИНИНГ
ФАНИНИНГ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ВА
ТЕХНИК АҲАМИЯТИ.**

Режа:

1. Республикмизда меҳнат муҳофазасининг ҳозирги ҳолати ва истиқболи.
2. Меҳнат муҳофазаси фанининг ижтимоий-иқтисодий ва техник аҳамияти.

Хар йилнинг 28 апрел куни халқаро меҳнатни муҳофаза қилиш куни сифатида кенг нишонланади.

Жаҳонда меҳнат муҳофазасини назорат қиладиган халқаро ташкилот бу – Халқаро меҳнат ташкилотидир (ХТМ).

Унинг маълумотлариг кура:

- хар йили ер юзида 2 млн. дан ортиқ инсон ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодисалар ва жароҳатланиш натижасида ҳалок булади. Бу хар куни 6 мингдан ортиқ инсон деганидир;

- хар йили ер юзида 270 млн. инсон ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодисалар натижасида жароҳатланади;

- бутун дунё ялпи ички маҳсулотнинг 4 % (тахминан 72 тлн.дол.) ишлаб чиқаришдаги номақбул меҳнат шароити туфайли йукотилади.

**Мехнат
муҳофазаси
юзасидан
олиб
борилётган
халқаро
меъёрлар**

Ишчи-ҳодимларнинг соғлиги ва ҳаётини ҳимоя қилиш

Давлат миқёсида меҳнат муҳофазасини таъминловчи
меъёрларни қабул қилиш ва халқаро ҳужжатларни
ратификация қилиш

Мехнат муҳофазаси бўйича давлат бошқаруви

Мехнат муҳофазаси талабларнинг бажарилиши юзасидан
давлат назоратини олиб бориш

Мехнат муҳофазаси талаблари ижроси юзасидан кенг
жамоатчилик назоратини олиб бориш

Мехнат муҳофазаси бўйича лойиҳаларни давлат томонидан
молиялаштириш

Мехнат муҳофазаси бўйича малакали мутахассисларни етказиб
беришда давлат назорати

Мехнат муҳофазасининг ижтимоий ахамияти

Ишловчиларнинг ҳаёти ва соғлигини ишлаб чиқаришда юзага келиши мумкин бўлган зарарли ва хавфли омиллардан муҳофаза қилади

Ишловчиларнинг маънавий, маърифий ва маданий савиясининг оширилишига имконият яратади.

Ишловчиларда уз меҳнатидан қониқиш ҳиссини уйғотади, қўл касбларнинг обрусини оширади

Мажбурий ижтимоий сугурта фонди воситларини иқтисод қилади

**Мехнат муҳофазасининг
иқтисодий аҳамияти**

Ишловчиларнинг меҳнат унумдорлигини ошириш билан ишлаб
чиқариш ва иқтисоднинг оширади

Ишлаб чиқаришдаги жароҳатланишлар ва касб касалликлари
оқибатида ишлаш қобилиятининг вақтинчалик йуқолиши
натijasида юзага келадиган иш вақтини йуқотиш ҳолатининг
камайтиради

Ноқулай меҳнат шароити туфайли юзага келадиган ходимлар
қунимсизлигини камайиши, янги ходимларни тайёрлаш учун
маблагларнинг иқтисод килади

**Мехнат муҳофазасининг
ҳукукий аҳамияти**

Ишловчиларни қобилияти бўйича ишга қабул қилиш
имкониятини яратиб беради

Ишловчиларнинг меҳнатни муҳофаза қилишга бўлган
субъектив ҳуқуқларини ва иш берувчиларнинг бу ҳуқуқни
амалга ошириш бўйича мажбуриятларини белгилайди

Ишловчиларнинг меҳнат хавфсизлиги қонун ва қоидалари
талабларини бажаришга мажбурлигини белгилайди

Мехнат муҳофазасининг техник ахамияти

Ишлаб чиқаришда қулланиладиган машина ва механизмларга, ускуналарга, қурилмаларга, асбобларга, бино ва иншоотларга, технологик жараёнларга ва бошқаларга туларни лойihalашда, қуришда, синашда, ташишда, урнатишда, ишлатишда, техник хизмат курсатишда амал қилинадиган умумий ва хусусий хавфсизлик талабларини ва меъёрий техник ҳужжатлар тизимини ишлаб чиқиш, тадбиқ этиш ва назорат қилиш

Хавфсизликни таъминлашнинг янги ва замонавий инженер-техник воситаларини ишлаб чиқиш, ишлаб чиқарилаётган техникаларнинг хавфсизлигини ва мустаҳкамлигини ошириш, эргономик курсаткичларини юксалтириш, машиналар ишлашини назорат қилиш ва автоматик бошқарув воситаларини тадбиқ этиш

Назорат саволлари:

1. Мехнат муҳофазаси буйича қандай халқаро ташкилотларни биласиз?
2. Мехнат муҳофазасининг ижтимоий аҳамияти нималардан иборат?
3. Мехнат муҳофазасининг иқтисодий аҳамияти нималардан иборат?
4. Мехнат муҳофазасининг техник аҳамияти нималардан иборат?